

# evergreen

SDÍLENÁ ENERGIE  
ŠETŘÍ KAPSU  
I KLIMA

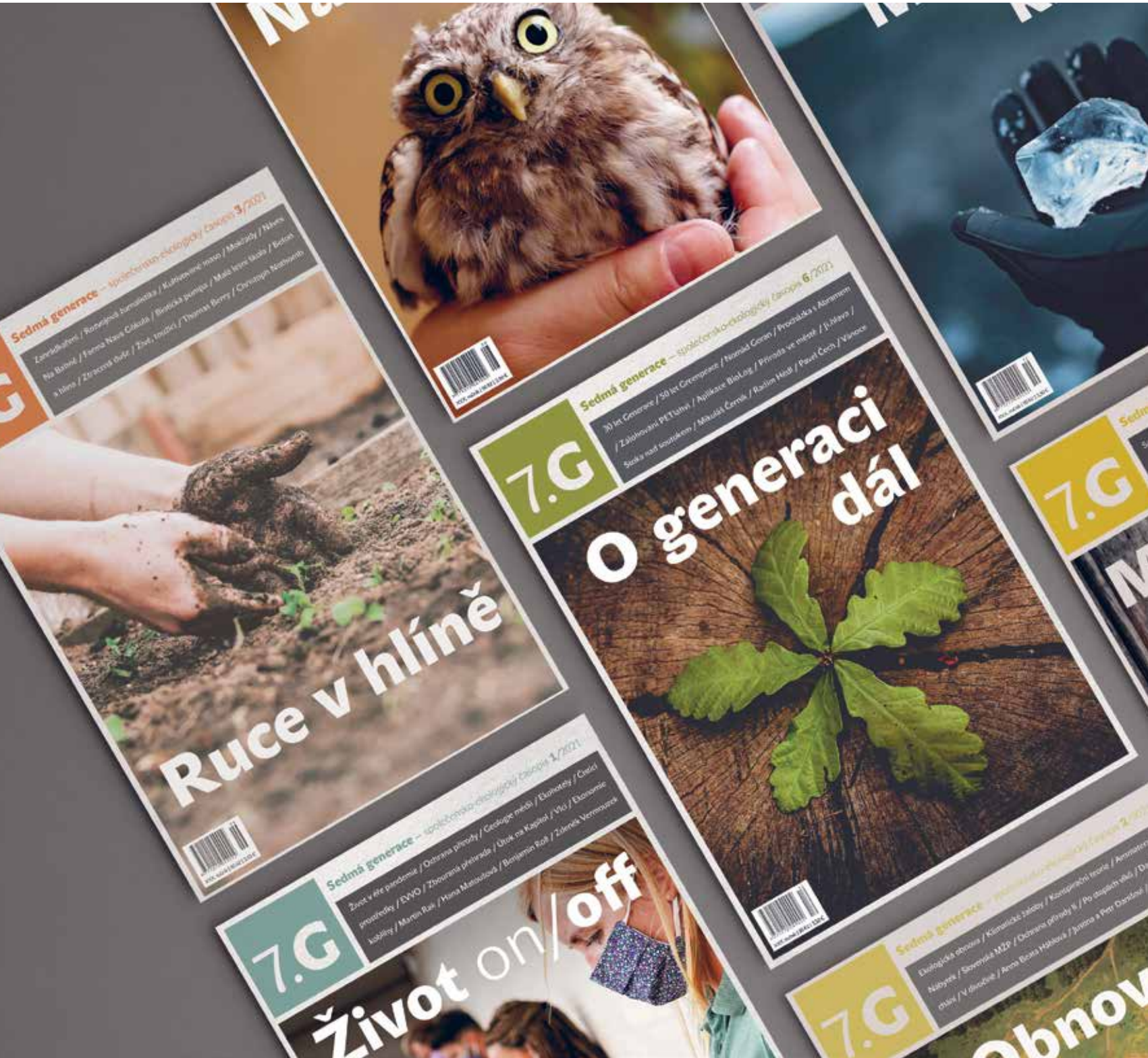
KAM PUTOVALY  
LONI VAŠE DARY

VYMĚŇME PRÁŠKY  
ZA PROCHÁZKY

MAGAZÍN Hnutí DUHA, LÉTO 2022

## ENERGIE VZHŮRU NOHAMA

  
**Hnutí  
DUHA**



## Společensko-ekologický dvouměsíčník **Sedmá generace**

[www.sedmagenerace.cz](http://www.sedmagenerace.cz) • FB: @7generace  
twitter: @7Generace • instagram: @sedmagenerace



## Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

není to nastupující léto povzbuzující? Kromě toho, že po studeném jaru pookříváme a radujeme se z deště, který snad zažehná nejhorší sucha, v Hnutí DUHA se již intenzivně chystáme na zimu. Ta bude kvůli raketově rostoucím cenám energií pro řadu domácností velmi náročná, a rozhodli jsme se proto prakticky pomoci tam, kde můžeme – skrze drobné i větší úpravy ve vlastních domech a bytech můžeme zásadně snížit spotřebu, a ušetřit tak jak životní prostředí, tak naše peněženky. Jak válka na Ukrajině zahýbala s energetikou a co to znamená pro další vývoj, se můžete dočíst v článku vedoucího našeho energetického týmu Jirky Koželouha.

Pokud sami zvažujete, že byste chtěli vyrábět vlastní energii nebo ji sdílet v rámci obce či domu, přečtěte si rozhovor s naším odborníkem na energetiku Ondřejem Paškem, který u nás téma komunitní energetiky (tedy decentralizovaného vyrábění a sdílení energie) rozvíjí.

I když se pozornost upíná k energetice a geopolitice, nezapomínáme ani na svůj závazek k přírodě a její obnově. Celé léto tak můžete potkat duhové skupiny dobrovolníků a dobrovolnic, jak pomáhají obnovovat pestré lesy nebo vracet do zemědělské krajiny prvky, jako jsou remízky či mokřady. Stejně jako na energii jsou totiž naše životy závislé na ekosystémech, které pro nás čistí vodu a vzduch nebo udržují příjemnou teplotu i v největších letních vedrech.

K nejhorším nepřátelům života v půdě a krajině patří pesticidy. V Hnutí DUHA jsme nedávno vydali první souhrnnou studii, která ukazuje, že problém pesticidů a jejich koktejlů velmi zlehčujeme. Podrobnosti najdete v článku našich expertů a expertek. Kromě legislativy chceme pesticidy omezovat i skrze konkrétní spolupráci. Vedoucí programu zaměřeného na krajinu Eliška Vozníková ve svém článku popisuje naši čerstvou zkušenost z Tišnovska, kde společně s místními lidmi vytváříme první český bioregion – místo, kde je pohonem ekonomiky a ochrany přírody přechod k ekologickému zemědělství.

Užívejte si léto a těšíme se, že se tento rok potkáme třeba i osobně, ať už u vody, v lese, nebo na podzim v rámci naší „zateplovací“ práce v domácnostech.

Srdečně

Anna Kárníková

*Anna Kárníková*

<b>Obsah:</b>	4	<b>AKTUALITY, NOVINKY, UDÁLOSTI</b> Co by vám nemělo uniknout.	14	<b>KAM V ROCE 2021 PUTOVALY VAŠE DARY?</b> Jak jsme loni hospodařili.
	6	<b>IZOLUJME SVÉ DOMOVY PŘED PUTINEM</b> Co změnila válka v české energetice.	16	<b>SDÍLENÁ ENERGIE ŠETŘÍ KAPSU I KLIMA</b> Rozhovor s Ondřejem Paškem o komunitní energetice.
	10	<b>KONFLIKT NA UKRAJINĚ NESMÍ ZNIČIT KRAJINU</b> Proč má smysl pokračovat v zemědělské kampani.	20	<b>JAK OŽIVIT REGION</b> Bioregion Tišnovsko jako první vlašťovka.
	13	<b>VYMĚŇME PRÁŠKY ZA PROCHÁZKY LESEM</b> Příroda umí uklidnit.	21	<b>ZMĚŇME SVĚT K LEPŠÍMU</b> Jeďte s námi na Školu občanské iniciativy.

## Dobrá zpráva z Lužických hor: Ministerstvo životního prostředí uznalo nezákonnost těžby v CHKO

Pod zástěrkou kůrovcové kalamity udělila Agentura ochrany přírody a krajiny několikrát výjimky a povolovala intenzivní těžbu s pomocí harvestorů v CHKO Lužické lesy. Šla přitom na ruku těžbařským společnostem, lesům naopak uškodila. Vznikly obří holiny a z cesty musely jít i poslední mrtvé stromy, které měly zůstat kvůli stínění před sluncem a ochraně půdy před odplavením.

V Hnutí DUHA jsme výjimky opakovaně napadali a upozorňovali na nesmyslnost kácení. Teď nám ministerstvo dalo za pravdu, našemu odvolání beze zbytku vyhovělo a s drtivou většinou našich námitek se ztotožnilo. Jsme rádi, zároveň je to ale pro Lužické lesy příliš pozdě. Co děláme pro české lesy, se dozvíte na internetových stránkách [zachranmelesy.hnutiduha.cz](http://zachranmelesy.hnutiduha.cz).



## Z energetické krize můžeme vyjít silnější

Máte pocit, že věnovat úsilí snižování emisí skleníkových plynů kvůli změně klimatu je poněkud marné v situaci, kdy obyvatele blízké země bezprostředně ohrožuje na životě útok invazní armády? Ten pocit dobře znám. Na konci 90. let minulého století jsem se zapojil do pomoci obyvatelům totálně zničeného kosovského města a naléhavost jejich problémů jsem vnímal z první ruky.

Ve stejném období moji přátelé a kolegové z českého ekologického hnutí (s výrazným podílem Hnutí DUHA) s velkým nasazením bránili kácení pralesa na Šumavě. Po necelém čtvrtstoletí je zjevné, že toto úsilí mělo velký smysl. Třebaže ani vzdáleně nesouviselo s válkou na Balkáně, která tehdy byla tématem číslo jedna.

V současné složité situaci je zřejmé, že klíčové nástroje pro snižování závislosti na dovozech ruských fosilních paliv, tedy dovozech umožňujících Putinovu režimu financovat válečné tažení, jsou stejné jako ty pro omezování emisí skleníkových plynů. Snižování spotřeby energie na vytápění budov a rychlý rozvoj obnovitelných zdrojů slouží oběma cílům. Navíc omezování rizik spojených s globální změnou klimatu znamená i prevenci humanitárních katastrof.

Překonat problémy plynoucí ze zdražení paliv a elektřiny či možného nedostatku zemního plynu určitě nebude snadné. Musíme ale usilovat o to, abychom za několik let mohli říct, že jsme z krize vyšli s kvalitnějšími budovami a fungujícím sektorem obnovitelných zdrojů. Má to cenu? Má!

*Autorem je Karel Polanecký. Tématu se věnuje rovněž článek Jiřího Koželouha o cestě energetiky a rozhovor s Ondřejem Paškem o Unii komunitní energetiky.*

## Gumáky, hrábě a lopata aneb Týdny pro krajinu

Právě teď – v červenci a srpnu – pomáhají desítky dobrovolníků a dobrovolnic společně s Hnutím DUHA přírodě. Týdny pro krajinu, které se konají už 25 let, se odehrávají na různých místech napříč celou republikou. Od západních Čech až po východní Moravu během devíti týdenních turnusů zachraňují ochotní lidé rašeliniště, starají se o cenné louky a pomáhají s odstraněním dopadů kůrovcové kalamity či s uzdravováním zemědělské krajiny.

Na Šumavu letos zavítají na dva týdenní turnusy. K oblíbené záchraně zdejších rašelinišť se přidá i ochrana cenných šumavských luk. V itineráři zůstávají i další atraktivní lokality v chráněných oblastech: Radějov v Bílých Karpatech a Králický Sněžník. Úspěšná spolupráce s Lesy ČR na obnově lesů po kůrovcové kalamitě bude pokračovat v Městě Albrechticích a v Bruntále.

Zemědělskou krajinu budou účastníci ozdravovat při dvou týdenních turnusech na Hané u Prostějova a Litovle. Třetí týdenní zemědělský týden se uskuteční na farmě U Hrušků u města Manětín. Hruškovi obdrželi zlatou medaili Pestrá krajina od Asociace soukromého zemědělství za šetrný postup při hospodaření v krajině.

Česká krajina v současnosti čelí výrazným problémům, především nevhodnému způsobu zalesňování holin a rychlému poklesu pestrosti života v zemědělské krajině. Proto Hnutí DUHA loni rozšířilo tradiční Týdny pro krajinu o pomoc zemědělcům. Za čtvrtstoletí jejich existence se jich zúčastnilo přes 2 300 lidí, kteří odpracovali 85 000 hodin.



## Víte, že neziskovce můžete odkázat část majetku?

I když je člověku třicet a rozhodně se nechystá v dohledné době zemřít, je dobré uvědomit si, že stát se může cokoli. Na 13. září připadá Mezinárodní den závěti, který nám má připomenout význam závěti a možnost věnování peněz, nemovitosti či jakéhokoli jiného majetku dobročinné nebo veřejně prospěšné organizaci. Při této příležitosti vyhláší už několik let koalice Za snadné dárcovství Měsíc dobročinné závěti.

Co to znamená? Celý měsíc počínaje 13. zářím uhradí koalice notářský poplatek za sepsání závěť všem dárkyním a dárčům, kteří ve své poslední vůli pamatují na nějakou neziskovku. Cílem je upozornit, že prostřednictvím daru ze závěti lze konat dobré skutky i po smrti. V mnoha státech Evropy je forma darování ze závěti běžná. Malý nebo velký dar poskytují tisíce lidí. A nejen ti bohatí.

Podrobné informace a rady, jak postupovat nebo jak samotnou závěť sepsat, najdete na webu Závěť pomáhá. Tak nezapomeňte: kdo je připraven, není překvapen. A navíc se říká, že toho, kdo sepíše závěť, většinou čeká dlouhý život.

Magazín Hnutí DUHA,  
XXV. ročník,  
číslo 2/2022.

Vydává:  
Hnutí DUHA, Údolní 33,  
602 00 Brno, telefon:  
545 214 431, e-mail:  
pratele@hnutiduha.cz,  
www.hnutiduha.cz.

Šéfredaktorka: Jana  
Vondrová.  
Redakce: Ester Dobiášová,  
Michael Kleinert, Jiří  
Koželouh, Martin Rexa,  
Eliška Vozníková, Jakub  
Zvelebil.  
Korektura: Lucie Krejčí.  
Sazba a grafika:  
Markéta Jedličková.

Foto: archiv Hnutí  
DUHA, Wikimedia,  
Unsplash, 123rf, Jan  
Skalik, Ester Dobiášová.

Podávání novinových  
zásilek povolila Česká  
pošta, s. p., OSP  
Brno, č.j. P/23623/93  
ze dne 25. 10. 1993.  
Registrováno u MK ČR  
E 12145.

Tištěno na recyklovaném  
papíře.

Hnutí DUHA prosazuje  
zdravé prostředí pro život,  
pestrou přírodu a chytrou  
ekonomiku. Dokážeme  
rozhýbat politiky a úřady,  
jednáme s firmami a po-  
máháme domácnostem.  
Našich výsledků bychom  
nedosáhli bez podpory  
tisíců lidí, jako jste Vy.



## **IZOLUJME SVÉ DOMOVY PŘED PUTINEM**

RUSKÁ INVAZE NA UKRAJINU PŘEVŘÁTILA ČESKOU ENERGETIKU VZHŮRU NOHAMA. DŘÍVĚJŠÍ PŘEDSTAVA ÚŘEDNÍKŮ Z MINISTERSTVA PRŮMYSLU A OBCHODU BYLA, ŽE ZELENOU DOHODU PRO EVROPU A CÍLE PRO SNIŽOVÁNÍ EMISÍ SKLENÍKOVÝCH PLYNŮ BUDEME NAPLŇOVAT TÍM, ŽE NAHRADÍME UHLÍ ZEMNÍM PLYNEM, PAK POČKÁME NA JADERNOU SPÁSU A ZÁSADNĚJŠÍMU ROZVOJI OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ ČI SYSTEMATICKÝM ÚSPORÁM ENERGIE SE VYHNEME. NIKDY TO NEDÁVALO SMYSL – ANI Z EKOLOGICKÉHO, ANI Z ENERGETICKÉHO, ANI Z EKONOMICKÉHO HLEDISKA, ALE DALO SE O TOM FANTAZÍROVAT. I S TÍM JE NYNÍ KONEC.

Aktuální situace, kdy za plyn a ropu platíme agresivnímu despotovi, který nás kvůli tomu navíc může vydírat, však nesměruje ani zpět do doby uhelné. Je samozřejmě možné, že uhlí bude součástí krátkodobého krizového řešení pro výrazné snížení či ukončení dodávek plynu z Ruska. Musíme se připravit na to, že se ho v takovém případě příští zimu spálí více než loni či předloni. Coby palivo pro teplárny může uhlí pomoci během následujících deseti let vytvořit prostor pro zásadní transformaci centrálního zásobování teplem. Místo rychlého přechodu na plyn (jak bylo v plánu) potřebujeme pomalejší přechod zdrojů centrálního vytápění na odpadní teplo, bioplyn z kalů z čističek, velká tepelná čerpadla či udržitelně čerpanou biomasu. Aby tento postup fungoval, nesmíme mezitím uhlí spálit v zastaralých elektrárnách, které uhlím plýtvají, jako jsou Počeraďy či Chvaletice.

Potenciál české uhelné energetiky po roce 2030 je limitován několika faktory. V první řadě jde o omezené vytěžitelné zásoby různých typů uhlí na jednotlivých velkolomech a ještě omezenější příležitosti dovozu. Také klimatická krize nikam nezmizela a existující a plánované regulace pro ochranu zdraví a ochranu klimatu před dopady spalování uhlí dlouhou budoucnost uhlí neumožňují. Podstatným faktorem je také ekonomický výhled uhlí daný emisními povolenkami, růstem výroby z levnějších konkurenčních zdrojů (zejména obnovitelných) a prodražující se těžbou v případě omezeného využívání uhelných elektráren, které proto nejsou vhodné ani jako záložní zdroje.

## Zateplené zákony a solární samopaly

Ne, uhlí nás nespasí. K úspěšnému řešení situace musíme použít modernější přístup.

Zateplené rodinné domy, paneláky, školy či firemní budovy, to jsou zákopy, které nás budou chránit před nadměrnou závislostí na drahých a rizikových fosilních palivech i před vysokými účty za teplo. Fotovoltaika na každé vhodné střeše, fasádě, parkovišti, brownfieldu, těžební výsypce nebo jako agrivoltaika v kombinaci s polem či pastvinou, to je – stejně jako třeba větrná turbína či bioplynová stanice – zbraň, které nikdy munice nedojde. Masové úspory energie i rychlý rozvoj obnovitelných zdrojů jsou spolu s rozvojem ukládání energie a prohlubování evropské spolupráce v energetice nutnou



součástí jakékoli účinné bezpečnostní strategie našeho státu. Ale stejně tak jsou jedinou strategickou cestou ke snížení účtů za energii, jejichž ceny jsou a budou fosilními palivy tlačeny vzhůru.

Analýza společností Ember, E3G, RAP a Bellona ukazuje, že 150 miliard metrů krychlových ruského plynu může Evropská unie do roku 2025 plně nahradit, a ukončit tím závislost či nouzový stav spojený s dřívějším zastavením odběru, což je rovněž proveditelné. Zhruba 100 miliard m<sup>3</sup> lze nahradit zvýšením

výroby energie z obnovitelných zdrojů, tepelnými čerpadly a úsporami energie; zbylých 50 miliard m<sup>3</sup> pak zvýšením dovozu zemního plynu z jiných zdrojů s využitím existující infrastruktury. Trvalé nezávislosti na ruském plynu lze tak podle nových propočtů dosáhnout ještě o dva roky dříve, než navrhuje Evropská komise. Propočty navíc ukazují, že útlum uhlí není nutné odkládat.

Preference Čechů a Češek v oblasti řešení náhrady ruského plynu se shodují se skutečnými možnostmi, které Česko má a které by měl stát provést. Aktuální výzkum veřejného mínění agentury OMG odhalil, že tři nejvíce lidmi preferované reakce státu na energetickou krizi jsou zajištění dodávek zemního plynu z jiných zdrojů (52 % dotázaných), pomoc se zateplováním domů (46 %) a pomoc s instalací solárních panelů (40 %). Naopak na konci seznamu stojí zvýšení těžby a spalování uhlí (jako první volbu to uvedla jen necelá 3 % dotázaných) a o trochu více lidí (3,6 %) by nedělalo nic a nechalo situaci na trhu.

## Evropská energetická spolupráce

Aby to fungovalo, musíme vystoupit z komfortní zóny a hledat nová řešení nových (ale i starých a chronických) problémů a bořit dříve nedotknutelná dogmata.

Jedním takovým dogmatem je u nás energetická soběstačnost státu, kterou dlouhodobě razí zejména Ministerstvo průmyslu a obchodu. Na té by nebylo nic špatného, kdyby nezmutovala do bizarního pojetí, že elektrárny musejí být na našem (myšleno českém) území, ale odkud pochází palivo, není důležité. Takže v praxi se to projevuje odmítáním návrhů, abychom naše energetické potřeby pokryli z části dovozem elektřiny ze zemí Evropské unie s výhodnějšími podmínkami pro obnovitelné zdroje (například s mořským pobřežím),

a naopak prosazováním výstavby elektráren na dovážený zemní plyn nebo jaderné palivo a zanícenou obranou zachování aut s motory na ropná paliva. Všechny tyto energetické suroviny dovážíme hlavně z Ruska. Problém to samozřejmě byl vždycky a takto pojatá energetická soběstačnost nedávala smysl nikdy. Ale kdy jindy než nyní, kdy se ruský režim stal otevřeně nepřátelským a válečným, bychom měli změnit uvažování?

Začít můžeme třeba u zajištění náhradních dodávek zemního plynu pro případ ukončení odběru z Ruska. Správnou cestou je společný postup celé Evropské

slunného jihu. Země, jako je ta naše, samozřejmě musejí maximálně využít potenciál obnovitelných zdrojů na svém území. Není žádný důvod, aby každá vhodná střecha nebyla osazena solárními panely, abychom nevyužili ohromný potenciál větrné energie (při respektování ochrany lidí i přírody) nebo abychom biologicky rozložitelné odpady dávali na skládku místo do bioplynových stanic. Ale stejně tak není jediný důvod, abychom jako doplnění nevyužili možnost dovážet levnou elektřinu z obnovitelných zdrojů z okolních i vzdálenějších států Evropské unie.

A nepůjde pouze o pokrytí aktuální

do roku 2030 továrny na výrobu vodíku, které by dokázaly zpracovat výkon pěti Temelínů. V ekonomických i bezpečnostních otázkách již nikdo rozumný nepochybuje o výhodnosti zakotvení České republiky v evropských a mezinárodních strukturách. Stejně tak pro řešení energetické transformace i klimatické krize potřebujeme opravdu evropskou energetickou spolupráci.

## Energetika v rukou lidí (i těch nejhudších)

Posílení spolupráce napříč Evropou ovšem neznamená směřovat k větší centralizaci



unie. Společně je potřeba nakoupit a následně koordinovat dodávky i naplnění zásobníků před zimou. Nesmíme dopustit, aby došlo k situaci, že se budou státy Evropské unie přeplácet u dodavatelů a ve výsledku budou některé státy fungovat bez omezení a jinde budou lidé mrznout.

To důležitější a strategičtější je postavit se podobně k elektřině a začít posilovat propojení mezi státy v Evropě, postavit dálková vedení ze severního pobřeží či

spotřeby. Obnovitelné zdroje jsou často kritizovány, že při nepříznivých meteorologických podmínkách nevyrábějí. Ale už daleko méně se u nás mluví o tom, že při těch příznivých vyrábějí hodně a cena elektřiny rapidně klesá (někdy dokonce pod nulu). Kdo má v takovém okamžiku možnost elektřinu skladovat – tedy například do baterie či zařízení na výrobu syntetického plynu, ten vydělá na pozdějším prodeji v době nedostatku (a tedy i vysokých cen). Proto má německá vláda v plánu postavit

energetiky. Naopak, cestou k úspěšnému odklonu od fosilních paliv je decentralizace a komunitní energetika. Je nutně potřeba, aby bylo snadné založit společenství pro obnovitelné zdroje a společně vyrábět a sdílet elektřinu skrze distribuční soustavu bez zbytečných omezení a přehnaných poplatků.

Komunitní energetika se pak stane jedním ze způsobů, jak snížit závislost domácností, obcí i firem na fosilních palivech a drahých dodávkách energií ze



sítě. Sdílení čisté levné lokální elektřiny v rámci společenství občanů umožní její využívání i lidem, kteří si vlastní obnovitelný zdroj nemohou dovolit. Podle studie expertní energetické firmy EGÚ Brno mohou projekty obnovitelné komunitní energetiky obcí a bytových domů v České republice vyrobit 12 715 GWh elektřiny, což je 79 % spotřeby domácností.

Klíčové je však zajistit, aby se fosilní závislosti mohly zbavit i chudší rodiny a aby jim stát poskytl přímou pomoc se zvládnutím cenových šoků. Pro zateplování panelových a bytových domů je nutné poskytnout příspěvky domácnostem,

zmíněný průzkum postojů české veřejnosti ukázal, že 72 % lidí souhlasí, aby stát pomáhal domácnostem se zateplováním domů a instalací solárních panelů pokrytím téměř veškerých nákladů na tyto investice. 13 % lidí uvažuje o pořízení obnovitelného zdroje energie do domácnosti i bez podpory státu a 31 % lidí by o tom uvažovalo, ale podporu by potřebovalo. 22 % lidí už nějaký takový zdroj využívá. Ovšem 33 % lidí o tom zatím ani neuvažuje.

To není překvapivé. Část lidí nemá ani teoretickou možnost instalovat si solární panel či si zateplit dům, protože třeba žije

## Uber plyn!

Podle údajů o zahraničním obchodu odešlo z České republiky od roku 2014 – kdy ruský režim odstartoval agresi proti Ukrajině a vystupňoval hybridní válku proti členským státům EU a dalším zemím – za dovoz zemního plynu přes 200 miliard korun. Naopak do zateplování domů či instalací solárních panelů a tepelných čerpadel šlo dle analýzy údajů z dotačních programů jen necelých 60 miliard korun. A česká vláda zatím stále nedělá dost, aby domácnosti a ekonomiku zbavila závislosti na ruském plynu



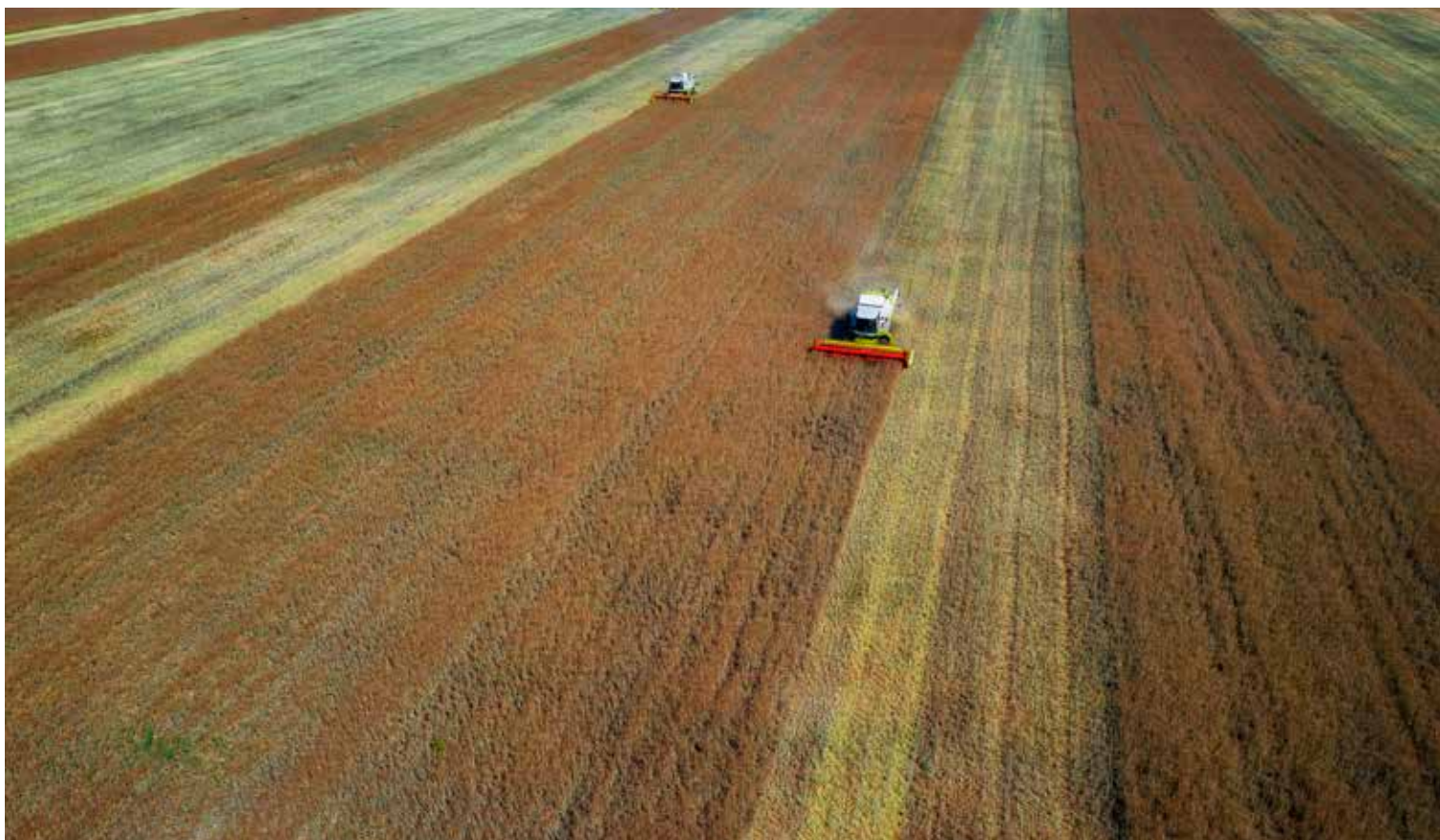
keré nedokážou platit navýšení fondu oprav. Dotace na zateplení rodinných domů je třeba odstupňovat a zvýšit pro nejchudší až na 95 %. Zdrojem nových financí může být Národní plán obnovy a výnosy z aukcí emisních povolenek, které nyní směřují do státního rozpočtu a nevyužívají se na snižování závislosti na fosilních palivech.

Všechny nízkopříjmové domácnosti pak potřebují cílené a komplexní poradenství s energetickými renovacemi. Již

v nájmu. Přesto je nutné chránit i chudší domácnosti před neúnosnými cenami energií. Proto je potřeba, aby Ministerstvo průmyslu a obchodu zavedlo kategorii sociálně zranitelného zákazníka. Takovým lidem by pak stát pomáhal s placením nadměrných účtů za elektřinu, plyn či teplo například stanovením cenově dostupného (dotovaného) sociálního tarifu.

a současně zabránila pádu rodin do energetické chudoby.

Proto je nejvyšší čas přesměrovat peníze do domácí ekonomiky a místo dotování ruského režimu daleko více a rychleji pomáhat lidem v České republice s úsporami a vlastní čistou výrobou energií. Ale nezvládneme to prosadit bez našich podporovatelů a podporovatelů – lidí, jako jste vy. Pomoci nám můžete snadno, když podepíšete výzvu „Uber plyn“: <https://uberplyn.hnutiduha.cz>.



# KONFLIKT NA UKRAJINĚ NESMÍ BÝT ZNEUŽIT K DALŠÍMU NIČENÍ KRAJINY

PODOBNĚ JAKO PŘI PRVNÍ VLNĚ PANDEMIE COVIDU SE I V SOUVISLOSTI S VÁLKOU NA UKRAJINĚ OPĚT OZÝVAJÍ HLASY, KTERÉ CHTĚJÍ ZASTAVIT SNAHY O PŘECHOD K ŠETRNĚJŠÍMU ZEMĚDĚLSTVÍ. PRÝ SI TO NEMŮŽEME DOVOLIT, PRÝ POTŘEBUJEME PĚSTOVAT VÍCE A NA CO NEJVĚTŠÍ PLOŠE, ABYCHOM DOPLNILI VÝPADKY OBILNIN Z UKRAJINY. ÚDAJNĚ NYNÍ NENÍ ČAS NA OMEZOVÁNÍ PESTICIDŮ ANI NA TVORBU ÚTOČIŠŤ PRO ŽIVOČICHY A ROSTLINY. DNES UŽ SI SICE NIKDO NETROUFNE ŘÍCT, ŽE MÁME TYTO SNAHY ZVRÁTIT NEBO ZASTAVIT ZCELA (VĚDECKÁ SHODA NA NICH JE PŘÍLIŠ JEDNOZNAČNÁ), ALE PŘÍPADNÉ „POZASTAVENÍ“ ČI „ODLOŽENÍ“ SE PŘECE MŮŽE SNADNO STÁT TRVALÝM.

Hrozby z rozkolísaných trhů s potravinami jsou samozřejmě reálné a už dnes hmatatelné. Ceny některých potravin významně rostou. Rostou i náklady na další položky rodinného rozpočtu, což je pro mnoho rodin riziková kombinace, kterou musí vláda dobře mířenými sociálními opatřeními urychleně řešit.

Ale zastavit změny směřující k šetrnějšímu zemědělskému hospodaření by bylo krátkozraké. Zastavit přípravu naší krajiny na drastické dopady klimatické krize – pomocí obnovy mokřadů, mezí, remízků a dalších krajinných prvků. Zastavit boj s nebezpečným úbytkem biodiverzity – opylovačů a dalšího hmyzu nebo polního ptactva.

Již dnes výnosy mnohých plodin v Evropě stagnují a nerostou, sucha střídají přivalové deště a prudký vítr. Úbytek opylovačů vede ke snížení produkce potravin. To vše poškozují úrodu bez ohledu na to, kolik hnojiv a pesticidů použijeme. Přes 600 vědců například podepsalo stanovisko, ve kterém varují, že opuštění snah o udržitelnější zemědělství nás neubrání před současnou krizí, ale naopak ji zhorší a udělá ji trvalou.

Krize je i příležitost. Třeba k omezení používání umělých hnojiv, které státy Evropské unie jen z Ruska každoročně dovážejí za téměř 30 miliard korun. Samotné ukrajinské zemědělství je neudržitelné, takže je otázkou, jestli i pro něj to není příležitost změnit přístup k získávání potravin. Většina zemědělské půdy je na Ukrajině v rukou oligarchů z Ruska i Ukrajiny a velkých korporací ze zbytku světa. Intenzivní monokulturní zemědělství je závislé na dovozech umělých hnojiv, pesticidů a osiva z Ruska a Běloruska. Z kvalitní černozemě se vlivem těchto chemikálií postupem času stává půda nižší kategorie, která i přes intenzivní vstupy nebude přinášet tolik úrody jako dosud.

Přechod k ekologičtější formám hospodaření by České republice pomohl snížit závislost na nedemokratických zemích, snížit emise skleníkových plynů a zlepšit péči o půdu, abychom o ni nepřicházeli. Mluvit musíme také o efektivitě

celého potravinového systému. Česká vláda například zareagovala na situaci tím, že letos umožnila zemědělcům rozorat úhory, tedy půdu ležící ladem, a pěstovat na ní jakékoli plodiny i s použitím pesticidů. Jedná se pouze o 0,3 % půdy, což se může zdát na první pohled málo. Ale často jde o téměř jediná místa, kde mohou přežít různé živočichové a rostliny, kteří na intenzivně obdělávaných polích nepřežijí.

Není větší problém třeba v tom, že v Evropské unii vyplýváme 20 % všech potravin? Nebo že se více než dvě třetiny půdy využívají pro živočišnou výrobu? Podle některých výpočtů by stačilo desetinu obilnin, kterými krmíme evropský dobytek, poskytnout přímo lidem a výpadek z Ukrajiny bychom nahradili.



## Otazníky kolem pesticidů

Dnes už víme, že současné převažující intenzivní zemědělské hospodaření v Evropě není dlouhodobě udržitelné. Je závislé na hnojivech a pesticidech. Schopnost zemědělských půd zadržovat látky i živiny se snižuje, což je dáno úbytkem kvalitní půdní organické hmoty. Tím pádem jsou v půdě kratší dobu zadržovány i pesticidy a snáze se vyplavují do vod. Jejich rezidua a metabolity se nacházejí v 90 % povrchových a ve 40 % podzemních vod v nadlimitním množství. Ukazuje se, že i účinné látky, jež se nepoužívají už řadu let, jsou stále přítomné v podzemních vodách (například atrazin a jeho metabolity, zakázané od roku 2005, tvořily ještě v roce 2016 jednu z nejvyšších koncentrací ze zjištěných reziduí ve vodárenských zdrojích).

Ani to, že je voda označena jako pitná, neznamená, že je bez obsahu pesticidů. 75 % vodovodů v České republice má vodu znečištěnou pesticidními látkami, i když v podlimitním množství. Nad limitní hodnotou 0,1 µg/l, danou vyhláškou č. 252/2004 Sb. na pitnou vodu (jedná se o limit pro jednotlivé látky), se pohybovalo okolo 5 % odebraných vzorků. V jednom vzorku bylo dokonce nalezeno 11 z 21 sledovaných látek.

Znečišťování zdrojů pitné vody by měl bránit rovněž systém ochranných pásem. Od druhého stupně této ochrany se některé účinné látky nesmějí používat a v prvním stupni dokonce platí zákaz vstupu veřejnosti. Není ale jisté, zda používání pesticidů v ochranných pásmech vůbec někdo kontroluje. Nadlimitní výskyty nejrizikovějších pesticidů totiž byly zjištěny i ve vodě v těchto ochranných pásmech. Může to být i tím, že jsou ochranná pásma vymezena nedostatečně.

Pokud chceme, aby se zatížení životního prostředí pesticidy snižovalo, je potřeba, aby fungoval systém evidence a ohlašování používání těchto látek zemědělci. Označujeme se za špičku v nízké spotřebě pesticidů. Chlubíme se tím, že jich spotřebujeme násobně méně než například Belgie. Ovšem údaje, které poskytujeme

o využívání pesticidů, jsou napříč Evropskou unií nesouměřitelné.

Data o spotřebě pesticidů v České republice sbírá a zveřejňuje Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ). Ke kvalitě těchto údajů se vyjádřil i Národní kontrolní úřad (NKÚ). „NKÚ hodnotí současný systém evidence spotřeby dusičnanů a pesticidů v zemědělské výrobě bez možnosti provádět komplexní monitoring spotřeby v reálném čase jako neefektivní, nedostatečný a neprůkazný,“ konstatuje kontrolní závěr úřadu. „Ministerstvo zemědělství (MZe) sleduje jen množství látek uvedených na trh v ČR a roční údaje o spotřebě pesticidů zjišťuje jen u 10 % zemědělců. Navíc tyto údaje neověřuje. Elektronická data o použití hnojiv předávají zemědělci MZe jen na základě dobrovolnosti, MZe tak nemá informace o skutečné spotřebě hnojiv v ČR.“ Takže jakékoli závěry, které

bychom z dat ÚKZÚZ chtěli vyvozovat, by „plavaly na vodě“.

Evropská komise přišla s návrhem, který by nahradil současnou nefunkční legislativu a mezeru ve statistikách zacelil. Návrh podpořil také Evropský parlament. Analýzy evropských ekologických organizací však odhalily, že ministři několika členských států včetně České republiky změny v rámci Rady EU blokují. Oproti návrhu Evropské komise například navrhuji:

- aby státy neposílaly data Eurostatu každoročně, ale jen jednou za 5 let (jako je tomu v současnosti);
- místo využívání elektronických dat o skutečném užívání pesticidů využívat méně spolehlivý systém anket (zemědělci přitom již dnes musejí v elektronické či písemné formě po 3 roky detailní data

uchovávat, a jde tedy jen o nastavení smysluplného shromáždění již existujících dat);

- zavést nový systém až od roku 2026 (s pětiletou periodou zasilání dat by tak už vůbec nebylo možné sledovat pokrok v dosahování cíle do roku 2030).

Soustředme se na budování odolné krajiny a šetrnější obhospodařování půdy, aby nás uživila i do dalších desetiletí. Změňme zemědělské dotace ze Společné zemědělské politiky, aby takové hospodaření podporovaly. Snižujme plýtvání potravinami, jezme méně masa, ale lepší kvality, važme si těžké práce zemědělců a podporujme lokální farmy. A vyzývejme politiky, aby takové změny zajistili. Podpořte naši výzvu Tohle žeru.

**„ZÁSTUPCI ČESKÉ REPUBLIKY ČI NĚKTERÝCH ZEMĚDĚLSKÝCH ORGANIZACÍ SE ČASTO CHLUBÍ, ŽE JSME V UŽÍVÁNÍ PESTICIDŮ LEPŠÍ NEŽ OSTATNÍ STÁTY. VE SKUTEČNOSTI VŠAK NĚCO TAKOVÉHO KVŮLI CHYBĚJÍCÍM SPOLEHLIVÝM STATISTIKÁM NELZE VŮBEC TVRDIT. PŘEDCHOZÍ VLÁDA NAVÍC BLOKOVALA SNAHY TATO DATA, BEZ KTERÝCH BUDOU EVROPSKÉ CÍLE O SNIŽOVÁNÍ PESTICIDŮ CÁREM PAPÍRU, ZAČÍT SMYSLUPLNĚ SBÍRAT. SNAD SE NEBÁLA, CO BY VYŠLO NAJEVO?“**

**MARTIN REXA, KOORDINÁTOR ZEMĚDĚLSKÉ KAMPANĚ HNUTÍ DUHA**

# VYMĚŇME PRÁŠKY ZA PROCHÁZKY LESEM

Mnoho let jsem se zabýval otázkou, jak motivovat lidi, aby chodili do přírody. Snažil jsem se poznat důvody, proč tam lidé chodí. Jenže čím více jsem se do tématu nořil, tím více se otázka začala převracet. Nyní se už neptám, proč se lidé vracejí do přírody, ale proč ji opouštějí.

Vliv přírody na naše zdraví – fyzické i duševní – je nepopiratelný. Popírat by to mohl snad jen někdo, kdo tam nikdy nezavítal. Kdykoli se okolo nás vynoří stromy nebo se rozprostřou louky, je nám dobře. Nebo alespoň lépe.

V Japonsku existuje technika zvaná lesní lázeň, která se věnuje integraci benefitů přírody do našich životů, a lesní centra jsou dokonce součástí japonského veřejného zdravotního systému. Ve Finsku mají zase „lesní mysl“, která využívá čas strávený v přírodě k rozvoji našich kognitivních funkcí a zároveň jako psychohygienu.

V posledních desetiletích se i vědci neustále předhánějí v důkazech pozitivního vlivu přírody na naše zdraví. Příroda všestranně posiluje náš imunitní systém, a to i určitou dobu po jejím opuštění. V podstatě všechna civilizační onemocnění pramení z absence přírody v našem každodenním životě.

Příroda nabízí příležitost pro všechny, kteří chtějí ve svém životě snížit počet lékařských předpisů a sezení s terapeuti všeho druhu. Pojdme se podívat na několik praktických tipů, jak každý z nás může spolupracovat s přírodou, a zlepšit tak své fyzické i duševní zdraví.

- **Buďte mindfulness.** Základním principem je schopnost vědomého bytí v přítomném okamžiku. Čím více jsme totiž v přítomném okamžiku, tím otevřenější jsme vůči benefitům, které nám příroda nabízí. Udržujte pozornost u přírody a svého těla.
- **Zapojte své smysly.** Každý smysl je vstupní brána informací. Čím více smyslů v lese využíváme, tím více ozdravných a harmonizačních informací mohou tělo i mysl přijímat. Využijte zrak, hmat, sluch, čich a klidně i chuť.
- **Probuďte svou hravost.** Stres a jeho dopady úzce souvisejí s naší „dospělou vážností“. Pokud si dovolíme dotknout se svého vnitřního dítěte, smát se a hrát si, stres se přirozeně začne rozpouštět, protože již nebude mít k čemu přilnout.
- **Pravidelnost.** Pro naše zdraví je mnohem lepší chodit každý den na 20 minut do přírody než jednou za týden vyrazit na celodenní pochod. Díky pravidelnosti se příroda stane přirozenou součástí našich dní, a tím pádem i benefity, které nám nabízí, přirozeně vstoupí do našeho života.

Příroda od nás na oplátku vyžaduje jedinou věc: akční krok. Musíme zkrátka zvednout zadek, najít si čas a vyrazit. Příroda za námi totiž sama nepřijde. A to je důvod, proč mnoho lidí raději volí pasivní konzumaci léků. Je to pohodlnější a nevyžaduje to od nás nic.

Nicméně většina lékařských medikamentů má stejně základ v napodobování léčivé síly přírody. Je tedy stejně efektivní – a snad i efektivnější – získávat tyto léčivé účinky přímo z přírody, a připravit tak farmaceutický průmysl o naši přízeň. A svou přízni dáváme najevo, čeho chceme víc. Základní otázka tedy zní: chceme více přírody, nebo léků?

# KAM V ROCE 2021 PUTOVALY VAŠE DARY?

V NEOBYČEJNÉM ROCE 2021 JSME DOKÁZALI NEOBYČEJNÉ VĚCI. A TO DÍKY VÁM, NAŠIM DÁRKYNÍM A DÁRCŮM. BEZ VÁS BYCHOM NEMOHLI SPOLEČNĚ SLAVIT TOLIK ÚSPĚCHŮ, PROTOŽE VÍCE NEŽ POLOVINU NAŠEHO 24MILIONOVÉHO ROZPOČTU TVOŘILY DARY. ZA TO VÁM MOC DĚKUJEME.

A co se tedy povedlo? Nejdřív se zastavíme u programu Krajina, který se věnuje zemědělství, lesům nebo národním parkům. Více než milion lidí napříč Evropou včetně tisíců Čechů a Češek podepsalo občanskou iniciativu Zachraňme včely a farmáře (Save Bees and Farmers) na podporu včel, ekozemědělců, druhově bohaté krajiny a snižování pesticidů.

V létě jsme spustili kampaň Tohle žeru s výzvou Za zdravou a pestrou krajinu. Podepsalo ji třináct tisíc lidí, kteří chtějí podpořit produkci zdravého jídla a zdravou půdu. Vaše podpora nám pomáhá prosazovat lepší nastavení dotací v zemědělství nebo celoevropské podmínky pro snižování množství pesticidů, které ničí naše životní prostředí.

S Ministerstvem zemědělství jsme vyjednali revizi Strategického plánu Společné zemědělské politiky, která v příštích letech bude ovlivňovat dotace plynoucí do českého zemědělství. A také jsme zabránili zrušení ochrany silně ohrožených živočichů.

Loni také uplynulo deset let od blokády nelegálního kácení v národním parku Šumava. Na začátku září se uskutečnilo setkání desítek lidí, kteří v létě 2011 nebyli lhostejní k devastaci míst, jež byla primárně určena pro samovolný vývoj přírody. Na vlastní oči jsme se přesvědčili, že jejich

akt občanské neposlušnosti měl smysl. Příroda dostala opět kousek jen sama pro sebe a my jsme jen tichými pozorovateli přírodních dějů.

A ještě jedna neopomenutelná akce: od roku 1998 jezdíme s dobrovolníky pomáhat české krajině. Loni se uskutečnilo osm týdenních dobrovolnických akcí, na které přijelo 109 lidí. Pomáháme rašelinistům, lesům, loukám, sadům a nově i zemědělcům a díky vašim darům s tím můžeme pokračovat i letos.

A co náš druhý program Energetika? I díky naší práci poslanci a poslankyně konečně schválili novelu zákona, která umožňuje výstavbu nových větrných a fotovoltaických elektráren. Spolu s dalšími organizacemi zabránili, aby vláda schválila spalování špinavého uhlí dalších sedmáct let. Chceme, aby stát pomáhal snížit závislost na uhlí, ropě a plynu zejména chudším rodinám, na které tvrdě dopadá růst ceny fosilních paliv na trhu. Těm také radíme, jak omezit růst aktuálních účtů za elektřinu a plyn.

Do plánu na spravedlivou transformaci uhelných krajů jsme jako jedno z hlavních opatření prosadili zapojení veřejnosti při tvorbě konkrétních plánů v regionech. Připravili jsme webový i tištěný návod, jak si poradit s vysokými cenami energií a co mohou lidé dělat, pokud jejich dodavatel

skončil, a iniciovali jsme spolupráci s organizacemi v sociální oblasti.

Řadu předchozích let jsme také pracovali na novém odpadovém zákoně, který motivuje obce k menšímu skládkování odpadů. V roce 2021 jsme se zaměřili na práci s obcemi. Nabízíme jim konzultace pro snížení produkce směsného komunálního odpadu. Pro obec Veselíčko jsme dělali rozbory složení těchto odpadů. Zjistili jsme, že odpad v popelnicích je ze dvou třetin zbytečně tvořen tříditelným a potenciálně recyklovatelným odpadem. Pro starostu jsme připravili plán, jak odpad výrazně snížit.

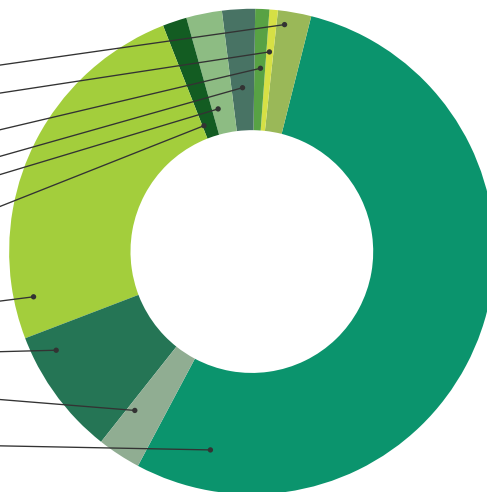
Společně s organizací Zero Waste Europe jsme připravili řadu materiálů o zavádění strategie zero waste v obcích. Rozšiřovat počet takových obcí, ale i firm chceme i v dalších letech.

Úspěchů bylo v nelehkém loňském roce skutečně hodně. Uvědomujeme si, že jsme je dokázali díky vám. Dárkyně a dárci nám poslali skoro třináct milionů korun. Většinu navíc tvoří pravidelné dary, které nám umožňují snazší plánování našich aktivit.

Vaši podpory si velmi vážíme!

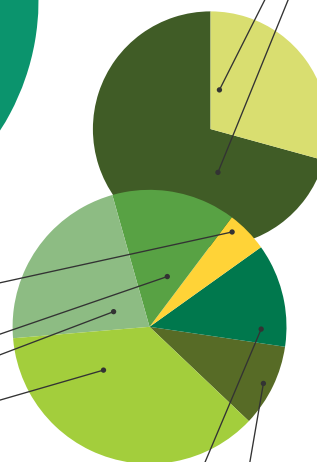
### ZDROJE FINANCOVÁNÍ

- tržby za prodané služby 2,22 %
- tržby za prodané zboží 0,56 %
- ostatní (kurzové zisky, úroky) 0,94 %
- granty od Evropské komise 2,19 %
- fondy EHP a Norska 2,38 %
- granty od českých nadací 1,61 %
- granty od zahraničních nadací 24,85 %
- granty od státních orgánů ČR 8,52 %
- granty od státních orgánů ze zahraničí 2,89 %
- dary 53,84 %



### POČET ZAMĚSTNANCŮ K 31. 12. 2021

celkem 41  
z toho muži 12  
z toho ženy 29

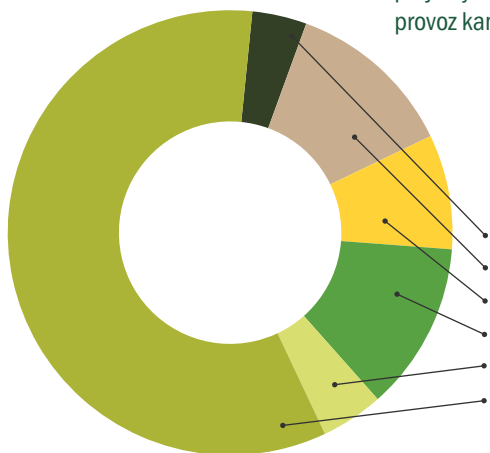


### Zaměstnanci v jednotlivých programech

- koordinace dobrovolníků 2
- projekty rozvoje recyklace a čisté energetiky 6
- projekty ochrany krajiny a Zachraňme lesy 9
- provoz kanceláře a služby s tím spojené 15
- péče o dárce, reklama, marketing, časopis Evergreen 5
- projekty na podporu šetrného spotřebitelství a zemědělství 4

### VYUŽITÍ DARŮ

- koordinace dobrovolníků 3,96 %
- projekty rozvoje recyklace a čisté energetiky 12,30 %
- projekty ochrany krajiny a Zachraňme lesy 8,34 %
- provoz kanceláře a služby s tím spojené včetně zázemí pro kampaně 12,26 %
- projekty na podporu šetrného spotřebitelství a zemědělství 4,53 %
- péče o dárce, reklama, marketing, časopis Evergreen 58,61 %



**Náklady** 24 075 482 Kč

Koordinace dobrovolníků a Školy občanské iniciativy	770 305 Kč
Projekty rozvoje recyklace a čisté energetiky	7 538 370 Kč
Projekty ochrany krajiny a Zachraňme lesy	2 854 273 Kč
Projekty na podporu šetrného spotřebitelství a zemědělství	2 247 103 Kč
Péče o dárce, reklama, marketing, časopis Evergreen	3 255 116 Kč
Provoz kanceláře a služby s tím spojené včetně zázemí pro kampaně	6 287 440 Kč
IT služby	622 875 Kč
Odpis nedobytné pohledávky	500 000 Kč

**Výnosy** 24 124 240 Kč

Granty a dotace	10 119 242 Kč
Příspěvky dárců za rok 2021	12 665 830 Kč
Využití příspěvků dárců z roku 2020	315 850 Kč
Přijaté členské příspěvky	7 200 Kč
Tržby za prodané zboží	136 175 Kč
Tržby za prodané služby, poradenství, konzultace a jiné	536 235 Kč
Ostatní (úroky, kurzové zisky)	343 708 Kč

**Výsledek hospodaření** 48 758 Kč



## SDÍLENÁ ENERGIE ŠETŘÍ KAPSU I KLIMA

Tvoříme čistou a bezpečnou budoucnost české energetiky. Tak zní motto UKENu neboli Unie komunitní energetiky založené na konci března v Praze. Cílem je zvýšení podílu místních obnovitelných zdrojů na výrobě a spotřebě energie. UKEN je považuje za efektivní nástroje řešení energetické, klimatické a sociální krize. Za vším stojí organizace Hnutí DUHA a Frank Bold. O tom, proč UKEN potřebujeme, jsem si povídala s vedoucím dotační pracovní skupiny Ondřejem Paškem.

Vysvětlíš na úvod, co je vlastně komunitní energetika?

Komunitní energetika je v Česku nový, ale v západních zemích dávno zaběhnutý model energetického systému, na kterém se podílejí občané, obce a malé firmy. Lidé zakládají energetická společenství, která investují do lokálních obnovitelných zdrojů energie. Energii pak sdílejí a sami spotřebovávají, a díky tomu si sníží účty za energie, mají kontrolu nad tím, kde a jaké zdroje se budou stavět, a peníze zaplacené za energie zůstávají v regionu.

V čem je to pro lidi výhodnější než současný stav?

Když mají lidé možnost podílet se na rozhodování a mít prospěch z obnovitelných zdrojů, snáze najdou shodu nad vhodnými místy pro nové projekty. V kontrastu s naší klasickou energetikou, která je centralizovaná jak z hlediska zdrojů energie, tak z hlediska vlastnictví, je komunitní energetika příležitostí pro decentralizaci, dekarbonizaci a demokratizaci energetiky.



Znamená to, že kdybych bydlela v paneláku, mohli bychom si se sousedy pořídit na střeche solární panely a využívat energii z nich třeba na svícení ve společných prostorách?

Ano, ale elektřinu byste mohli využívat nejen ve společných prostorách, ale i v jednotlivých bytech. Mimochodem, právě tento nejjednodušší model komunitní energetiky, který se přímo nabízí, tedy sdílení vlastní energie v paneláku, připravuje Energetický regulační úřad ke spuštění už od začátku příštího roku.

Můžeš uvést další příklady?

Na komunitní bázi mohou fungovat i větrné elektrárny, bioplynové stanice či teplárny na místní biomasu. V Německu řada energetických společností vlastní i distribuční síť. Energetické společnosti může mít velikost města nebo regionu. V Belgii nebo Portugalsku existují i společnosti, která pokrývají celé území státu. V belgickém družstvu Ecopower je už 64 tisíc členů. Každý z nich má stejné hlasovací právo bez ohledu na to, kolik do společnosti investoval. Členové odebírají levnější energii ze zdrojů, které družstvo postavilo.

Poradíš, jak přesvědčit sousedy, že to má smysl?

Stačí se podívat na poslední vyúčtování za elektřinu a každému je jasné, že náklady rychle rostou. Odpovědí jsou obnovitelné zdroje, u kterých neplatíme za palivo a nemusíme ho odnikud dovážet. Ze zkušeností starostů, s nimiž mluvíme, i lidí, kteří mají svoje fotovoltaiky na domech, vyplývá, že investice se při dnešních cenách elektřiny vrátí už za pět až deset let a dalších dvacet let už jen šetříte náklady za elektřinu. Ještě větší smysl, než si vyrábět energii jen pro sebe, je sdílet ji v okolí. Vždy se totiž najde někdo, kdo právě spotřebovává, a tak se finanční úspora na dodávce z vnějších zdrojů zvyšuje. Ale nejde jen o peníze. Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že energetická společenství dávají lidem dohromady – potkávají se při plánování společných projektů, ale také při pomoci ve svém okolí. Energetická společenství jsou podle evropské legislativy nezisková a mnoho z nich přispívá na dobročinné aktivity ve svém okolí, organizuje sousedské slavnosti nebo třeba pomáhá sociálně slabším rodinám ušetřit za energie.

Funguje už v Česku komunitní energetika někde v praxi?

Opravdová komunitní energetika, tedy taková, kterou kontrolují občané a v níž mohou sdílet elektřinu bez bariér, u nás zatím neexistuje. Máme ale mnoho projektů, které se jí blíží, jsou to hlavně projekty měst a obcí. Z dlouho zavedených projektů jmenujme třeba oceňované Kněžice – obec vyrábí nejen elektřinu v bioplynové stanici, ale dodává také teplo z vlastní výtopny. Vybudovali si i vlastní teplárenskou síť, a přitom jde o vesnici s necelými šesti sty obyvateli.

Další projekty najdeme na Opavsku, třeba Mikolajice, kde vyrábějí teplo i elektřinu zároveň v kotli na peletky, k tomu mají fotovoltaiku, uložení energie v bateriích a chytrou regulaci. To vše umí zařízení, které se vejde do kontejneru za tamní samoobsluhou. V Budišově nad Budišovkou zase z obecní elektrárny napájí elektromobil, který si mohou půjčit místní spolky. Třeba seniři ho rádi využívají při společné cestě do Opavy. První vlašťovky už ale vylétají také ve velkých městech. V Brně chystají instalovat fotovoltaiku na 500 městských střeších a Praha rozvíjí energetické společenství, do něhož bude připojovat i bytové domy.



ONDŘEJ PAŠEK  
VEDE DOTAČNÍ  
PRACOVNÍ SKUPINU  
UNIE KOMUNITNÍ  
ENERGETIKY.  
V Hnutí DUHA JE  
SOUČÁSTÍ TÝMU  
ENERGETIKY.  
VEŘEJNÉMU  
FINANCOVÁNÍ  
OD SOLÁRNÍCH  
PANELŮ PŘES  
ORCHIDEJOVÉ LOUKY  
AŽ PO ALTERNATIVNÍ  
ŠKOLSTVÍ SE  
VĚNUJE PŘES DESET  
LET. VOLNÝ ČAS  
TRÁVÍ SE SVÝMI  
DĚTMI V RYBNÍKU  
A POZOROVÁNÍM  
MOTÁKŮ.

### V čem tkví výhoda decentralizace?

Energetický systém čeká proměna. Můžeme ji přirovnat třeba k proměně komunikace, kterou přinesl internet a mobilní technologie. Decentralizovaná energetika nabízí lidem, kteří se jí účastní, možnost nastavit si podmínky, rozhodovat o tom, jaké zdroje využívat, kde mají stát a kolik za ně budou platit. Z technologického hlediska přináší decentralizace vyrovnávání nabídky a poptávky po elektřině v místě. Obnovitelné zdroje totiž mají jednu nevýhodu: za dobrých podmínek vyrábějí příliš mnoho energie. Když ji dokážete využít v místě a spouštět ohřev vody, praní nebo nabíjení baterií a elektromobilů ve vhodnou chvíli, přebytek využijete ve svůj prospěch. Naše vize decentralizované energetiky není ostrovní režim odříznutý od okolí, ale díky lokálnímu energetickému společenství potřebujete energii přivedené vysokokapacitním vedením z dálky mnohem méně.

### A současná vláda?

Ta si dala rozvoj komunitní energetiky do programového prohlášení a i kvůli tlaku na splnění evropských norem teď postupuje poměrně rychle. Návrhu paragrafů bychom se tak mohli dočkat už letos v létě.

### Je toho ale potřeba více...

Potřebujeme zjednodušit povolování, licence a připojování malých obnovitelných zdrojů do sítě. Poplatky za distribuci elektřiny by měly odrážet fakt, že místní výroba a spotřeba zatěžuje síť méně než dálkový přenos. Abychom mohli správně využít obnovitelné zdroje s proměnlivou výrobou, potřebujeme chytré elektroměry a zpracování dat.

---

**„Decentralizovaná energetika nabízí lidem, kteří se jí účastní, možnost nastavit si podmínky, rozhodovat o tom, jaké zdroje využívat, kde mají stát a kolik za ně budou platit.“**

---

Velkou výhodou je také posílení místní ekonomiky a regionů vůbec. Peníze za energie neodtékají z regionu, točí se dál v místní ekonomice, a podporují tak místní obchodníky nebo řemeslníky. Peníze v obecní pokladně znamenají lepší školy, veřejné prostory a tak dále. V regionu přitom zůstává také technické know-how, dovednosti a kvalifikovaná pracovní místa.

### Jak se musí změnit legislativa, aby bylo možné zabývat se komunitní energetikou systematicky a ne pouze ojedinele?

Energetická společenství jako nový model potřebují jiné podmínky v energetice než zavedené energetické korporace. Abychom podmínky mohli nastavit, potřebujeme nejdříve zákonem definovat, co přesně energetická společenství jsou, jaká mají práva a povinnosti. Podle evropské směrnice o obnovitelných zdrojích jsme měli takový zákon mít už před rokem, ale minulá vláda nic takového nepřipravovala.

### Založení takového společenství zní docela složitě.

Nejdůležitější je, aby byla pravidla co nejjednodušší, aby mohla energetická společenství vznikat skutečně všude a za účasti domácností i malých obcí. Vnímáme totiž i riziko (pokud bude jejich založení složité), že se i této oblasti ujmou velké energetické firmy nebo developéři s řešeními na klíč. To by byla promrhaná šance pro budování místní ekonomiky zdola.

### UKEN chce prosadit stabilní a srozumitelné dotační prostředí a ty sám jsi vedoucím pracovní skupiny. Co by měly dotace řešit?

Dotace nejsou všespásné, ale v situaci, kdy fosilní a jaderné zdroje nemusejí plně platit za nesmírné ekologické škody, by měly dotace rozjezdu obnovitelných zdrojů pomáhat. V komunitní energetice potřebujeme začít s podporou od začátku, tedy při zakládání společenství, získávání členů, plánování a přípravě projektů. Samotné výroby –

fotovoltaické panely, větrné turbíny nebo bioplynové stanice – jsou další oblastí podpory. A v neposlední řadě je podpora potřeba také pro vnitřní infrastrukturu společenství, jako jsou chytré elektroměry nebo aplikace pro řízení sítě a rozpočítávání nákladů. Pro samotné výroby se dotace pravidelně vypisují a Modernizační fond, s vyhrazenými nejméně 40 miliardami korun, je skvělou příležitostí pro rozjezd rozvoje obnovitelných zdrojů skutečně ve velkém. Pro komunitní energetiku se připravují výzvy na zakládání společenství a díky naší pracovní skupině propojujeme Ministerstvo životního prostředí s budoucími zájemci o podporu z řad obcí nebo bytových družstev tak, aby byly podmínky co nejpríznivější.

### Můžeš přiblížit i další činnost Unie?

Práce Unie komunitní energetiky se točí hodně okolo přípravy nového zákona, které se věnuje legislativní skupina. Právničky

skupin, Svazem českých a moravských bytových družstev a s dalšími asociacemi, městy i kraji. Sám jsem překvapen, jak velký zájem Unie vzbuzuje. Roční cíl nových členů naplníme za první tři měsíce existence. Zatím posledním a velmi cenným přírůstkem je město Brno.

### Po nedávném útoku Ruska na Ukrajinu se do popředí diskuzí dostal i odklon od ruských fosilních paliv. Co taková potřeba znamená pro komunitní energetiku?

Nejen agrese ruského režimu, ale i předchozí zvyšování cen jsou samozřejmě pro energetiku velkou výzvou, nemluvě o potřebě rychlého snižování emisí. Komunitní energetika je právě jednou z odpovědí na tyto výzvy. Kromě snížení dovozu fosilních paliv posilují komunitní řešení také naši bezpečnost a odolnost. Třeba řešení ve zmíněných Mikolajicích nabízí provoz základních služeb obce – radnice, hasičů

„Nejen agrese ruského režimu, ale i předchozí zvyšování cen jsou samozřejmě pro energetiku velkou výzvou, nemluvě o potřebě rychlého snižování emisí. Komunitní energetika je právě jednou z odpovědí na tyto výzvy.“

z organizace Frank Bold, které skupinu vedou, teď zaznamenaly velký úspěch při jednání na Ministerstvu průmyslu a obchodu. Návrh paragrafů zákona z jejich pera přijali úředníci ministerstva velmi kladně a máme dobrou naději, že nový zákon vyjde z návrhu Unie komunitní energetiky. Dále máme projektovou skupinu, která slouží ke sdílení zkušeností. Zájem o komunitní energetiku je totiž velký, a tak hledáme cesty, jak realizovat podobné projekty ještě dříve, než bude hotový zákon. Věnujeme se také rozšiřování povědomí o komunitní energetice v médiích a mezi politiky.

### Unie vznikla koncem března. Co tomu předcházelo?

Zajímavé je, že se stejným nápadem přišlo Hnutí DUHA a zároveň i Frank Bold, zakladatelé Unie. Loni na podzim jsme začali vymýšlet, jak by Unie mohla fungovat a jak ji rozjet. Největší výzvou pro nás bylo získání členské základny. Cíle Unie nejsou malé, a tak jsme chtěli být od začátku významným hráčem. Vzniku proto předcházela řada jednání se Sdružením místních samospráv, Národní sítí místních akčních

a obchodu – i při odříznutí od dodávek elektřiny. A odolnost se netýká jen technologií: když se lidé mohou podílet na kontrole svého energetického systému, lépe mu rozumějí, potkávají se a sdružují. A to zas pomáhá čelit dezinformacím a rozdělené společnosti.

### Kdo se může stát členem? Jaké jsou podmínky?

Členství v Unii je otevřené, členem se může stát každá právnická osoba, která podporuje vznik a rozvoj komunitní energetiky založené na obnovitelných zdrojích, s výjimkou politických stran a hnutí. Nabízíme dvě úrovně členství, které se liší výší členského příspěvku a množstvím výhod a možností zapojení. Pro firmy, obce a neziskovky už tedy fungujeme. Příští výzvou pro Hnutí DUHA je zapojit do komunitní energetiky také co nejvíce domácností a jednotlivců. Ale o tom zase třeba příště.

# JAK OŽIVIT REGION

„ŽIJEME VE VĚKU, KDY UŽ PŘES 50 LET LÉTÁME DO KOSMU, ZCELA BĚŽNĚ POUŽÍVÁME NEJMODERNĚJŠÍ TECHNOLOGIE A ATOM JE DÁVNO ROZBITÝ NA KOUSKY. PŘESTO ZATÍM LIDSTVO NENAŠLO JINÝ ZPŮSOB, JAK SE UŽIVIT, NEŽ ZA POMOCI ZEMĚDĚLSTVÍ. ZÁROVEŇ JE ZEMĚDĚLSTVÍ JEDNOU Z NEJVĚŠÍCH ZÁTĚŽÍ PRO PLANETU – POČÍNÁJE ODLESŇOVÁNÍM PŘES POUŽÍVÁNÍ CHEMICKÝCH PESTICIDŮ A PRŮMYSLOVÝCH HNOJIV AŽ PO TRANSPORT POTRAVIN Z JEDNÉ STRANY ZEMĚKOULE NA DRUHOU. TATO ZDÁNLIVĚ NEVYŘEŠITELNÁ SITUACE VE SKUTEČNOSTI ŘEŠENÍ MÁ: JE JÍM LOKÁLNÍ ZEMĚDĚLSKÁ PRODUKCE V SOULADU S EKOLOGICKÝMI POSTUPY. KVALITA TAKOVÉHO PŘÍSTUPU JE ZŘEJMÁ NA PRVNÍ POHLED.“

Takto zněl úvod výstavy s názvem Živí mě země, kterou jsme v roce 2015 představili v Praze na Kampě v rámci měsíce biopotravin. Chtělo by se říci, že za tu dobu Česká republika ušla velký kus k podpoře ekologického zemědělství. Bohužel tomu tak ale není. V Evropské unii se sice držíme na špičce v podílu ekologického zemědělství (15,28 % zemědělského půdního fondu se obhospodařuje v režimu ekologického zemědělství), avšak na většině ploch jsou bohužel trvalé travní porosty, na kterých se pasou spokojené kravičky, ale nepěstuje se na nich zelenina ani ovoce, o které spotřebitelé stojí nejvíce.

Ovšem blýská se na lepší časy – pro přírodu i pro spotřebitele. Důvodem může být to, že lidem čím dál více záleží na tom, odkud potraviny, které konzumují, pocházejí a kdo je vyprodukoval, a chtějí se na celém systému podílet.

## Startujeme na Tišnovsku

Lokální produkci je důležité ochutnat, třeba jako se to povedlo na začátku roku při setkání na Tišnovsku. Pustili jsme se totiž společně s místními lidmi a společností Impact Hub do budování „živého regionu“ – místa, kde jsou obnoveny vazby na půdu, krajinu a potraviny, které se tam nejen vypěstují, ale i zpracují a prodají. Živý region Tišnovsko tvoříme odspodu s lidmi, kteří jsou srdcem v místě.

Vytvořili jsme vizi regionu, v němž by lidé chtěli žít s ohledem na zemědělství a krajinu, která je obklopuje. Podařilo se nám zapojit velmi různorodou skupinu:



jednotlivce i zástupce organizací, samospráv či (ne)formálních spolků a zemědělce. Velkým hnacím motorem je místní akční skupina Brána Vysočiny a spolek Hojnost, který vede různé projekty na podporu lokální produkce potravin.

Během série kulatých stolů jsme společně vytvořili vizi živého regionu a bavili jsme se o potřebách a plánech k jejímu naplnění. Tišnovsko místní lidé vnímají jako místo s různorodou kulturní krajinou (pole, louky, meze, sady), kde je prostor i pro divokou přírodu. Krajina je prostupná a zdravá a lidé zde chtějí žít a vychovávat své děti – s respektem k přírodě a potravinám, jež se zde vypěstují. Chtějí vyzdvihnout důležitou a těžkou práci všech, kteří se na pěstování, zpracování a prodeji místní produkce podílejí.

Kdo měl možnost ochutnat tučibombu (jogurt se slaným karamellem a čokoládou) od Ekofarmy Nelepeč, ví, že se na Tišnovsku musí vrátit a ochutnat víc. Najde zde mnoho pěstitelů, chovatelů a zpracovatelů, kteří dělají skvělé produkty a rádi by

je nabízeli ve svém okolí. Hodilo by se jim místo v podobě komunitní zpracovny, kde by mohli zpracovávat své produkty. Výrobky, které by zde vytvořili (pečivo, mošty, marmelády, sirupy a další), by rádi prodávali v lokálním obchodě, aby zákazníci nemuseli jezdit daleko. A pokud si někdo chce udělat výlet přímo na farmu, tak ať ví, kam a pro co se může na Tišnovsku vydat. Mapa lokálních pěstitelů a zpracovatelů, podpora obchodů prodávajících místní jídlo, vytvoření komunitní zpracovny – to je jen krátká ukázka projektů, kterým se budou v následujícím roce místní lidé s našim přispěním věnovat.

Hnutí DUHA stálo u vzniku farmářských trhů v České republice a stojí také za aplikací Adresarfarparu.cz, prostřednictvím které si může každý najít „svého“ farmáře po celé zemi. Držte nám prosím pěsti, abychom společně s aktivními lidmi, spolky, samosprávou, a především zemědělci a zpracovateli dokázali zasít první semínka Živého regionu Tišnovsko.

# ZMĚŇME SVĚT K LEPŠÍMU

**NEDÁ VÁM SPÁT, KAM NÁŠ SVĚT MÍŘÍ? ZE SRDCE RÁDI BYSTE ZATNULI TIPEC VŠEM DO NEBE VOLAJÍCÍM LUMPÁRNÁM A NESMYSLŮM A POŘÁDNĚ POSTRČILI KUPŘEDU TY SPRÁVNÉ VĚCI? A NEVÁHÁTE SE DO TOHO PUSTIT NAPLNO, NADCHNOUT DALŠÍ NADŠENÉ LIDI A ROZJET TO VE VĚTŠÍM? POMŮŽEME VÁM TO SPLNIT! PŘIJMĚTE POZVÁNÍ NA ŠKOLU OBČANSKÉ INICIATIVY, KTERÁ SE USKUTEČNÍ V POSLEDNÍM SRPNOVÉM TÝDNU.**

Představte si, že se za vaším domem nachází třešňový sad. Každý den jím procházíte. Leží na obecním pozemku, nikdo se o něj nestará a třešně nikdo neshbírá. Jednoho dne před vás spadne trs zralých kuliček a vy dostanete nápad: co takhle udělat třešňovou slavnost, a ještě to tu trochu zvelebit? Kde na to ale sehnat peníze? Jak dostat informace k lidem? A co dalšího bude potřeba?

Tohle může být jeden z projektů, se kterými vám dokáže pomoci Škola občanské iniciativy, zkráceně ŠOIka. Jedná se o vzdělávací program, letos soustředěný do jednoho intenzivního týdne. Naučíte se plánovat a vést veřejné občanské kampaně, pracovat s klasickými i novými médii, zapojovat dobrovolníky a získávat na svoji činnost finanční prostředky. Zároveň i vy sami můžete přispět do programu a sdílet s ostatními své zkušenosti, vědomosti, nápady a nadšení.

Akce se koná od 22. do 28. srpna ve Šternberku s ubytováním v apartmánech Davlov. Přihlašování a více informací naleznete na stránce [soi.hnutiduha.cz](http://soi.hnutiduha.cz). Mezi lektory se objeví třeba Petr Machálek, Milan Štefanec, Jitka Nesrstová, Vojtěch Boháč, Josef Šlerka, Zdeněk Mihalco, Štěpán Drahokoupil nebo Petr Doubravský.

Celý týden se bude skládat z přednášek, workshopů a debat. Podstatnou složkou

práce je vytváření modelových plánů občanských advokačních kampaní, simulace práce s médii nebo fundraisingové nácviky. Jinými slovy, neočekávejte dlouhé a nudné teoretické přednášky, protože celý týden bude hodně praktický.

Škola občanské iniciativy je projekt s dvacetiletou historií. Je určen pro všechny, kteří jsou nebo chtějí být občansky aktivní, pro pracovníky a pracovnice z nevládních organizací, neformálních iniciativ, pro dobrovolníky a dobrovol-

nice, ale také pro všechny, kteří o své občanské aktivitě teprve uvažují.

A co díky ŠOIce získáte? Větší důvěru v sebe sama, schopnost dívat se kolem sebe a umět měnit věci k lepšímu. V neposlední řadě zázemí lidí, se kterými můžete sdílet své úspěchy i neúspěchy. A také vědomí, že třešně ležící ladem na obecním pozemku budete umět proměnit v třešňovou slavnost.

## ABY BYL SVĚT K ŽITÍ I ZA STOVKY LET

Eva Drašarová pracuje v Hnutí DUHA tři roky jako datová analytička. Excelové tabulky, to je její. Pozitivní zpětnou vazbu od dárců a dárekyní vnímá jako radost i závazek pro svoji práci. K dalšímu rozvoji ji motivuje i její dcera Sofie.

### Evo, proč je důležité věnovat v neziskovém sektoru pozornost právě datům?

Dnes je důležité věnovat pozornost datům snad v každém oboru. Ale zároveň také vnímám, že je důležité se v nich ne-utopit.

### A jak je to s daty konkrétně v Hnutí DUHA?

Každý tým pracuje se specifickými daty, bez kterých by se neobešel. Oddíl financí tak střeží náš rozpočet, se kterým se můžeme každoročně seznámit ve výroční zprávě. Můj oddíl Zapojování lidí sleduje vše okolo vztahu s veřejností. A tak například víme, že naši výzvu Za zdravou a pestrou krajinu podpořilo už více než 15 tisíc lidí. Bez dat se samozřejmě neobejdeme ani při odborné práci, a to jak v programu Ekonomika, tak v programu Krajina. Nyní kolegové pracují mimo jiné na *Průvodci po pesticidech 21. století*, ze kterého se například dozvíme, že pesticidy mohou zůstat v půdě až patnáct let.

### Nedávno ses podílela na rozsáhlém dotazníku pro naše dárcy a dárekyně. Co nejzajímavějšího nám pověděli?

Ano, to byl pro mě velmi zajímavý projekt, na kterém jsem profesně zase o kus vyrostla. Velmi důležitá pro nás v dotazníku byla zpětná vazba na naši práci v oblasti péče o dárcy a dárekyně a také komunikace. Ta byla celkově velmi pozitivní, což vnímám jako velkou poctu a zároveň závazek pro naši další práci. Navíc nám s vyplněnými dotazníky přišlo i mnoho krásných slov podpory a povzbuzení a toho si moc vážím.

### Co je pro tebe charakteristické kromě analytického myšlení?

Bude to asi můj vztah k přírodě. Ke všemu



tomu, co je venku. Bytí venku je se mnou celý můj život a s postupem času se změnilo ze zvyku až na potřebu. Nepotřebuji k tomu nic speciálního, stačí kousek lesa

hned za domem nebo městský park. Hlavní je ta chvilka klidu, moci se utiřit a pozorovat cvrkot v trávě, proměny vodní hladiny nebo naslouchat šumění listů stromů.

### Mám ráda, když si spolu povídáme o tom, co ti přináší výchova dcery Sofie, a tak si dovolím jednu osobnější otázku: změnil se nějak s příchodem dítěte tvůj pohled na svět i na tebe samotnou?

A jak! Především se učím více se soustředit na to, co je teď a tady. Děti jsou v tomto výbornými průvodci. Když nad tím tak přemýšlím, je pro mě rodičovství něco jako intenzivní kurz sebepoznání. Velmi důležité pro mě bylo uvědomění, že do toho vztahu můžu (ba musím) přijít taková, jaká právě teď jsem – omylná, nedokonalá, ale milující a upřímná. A dívám se teď také mnohem dál do budoucnosti. Kladu si otázku, v jakém světě bude moje dcera žít, až bude dospělá. I to mne motivuje v práci a snad přispívám k tomu, aby tady nejen za desítky, ale i za stovky let stále bylo k žití.

### Společně jsme před dvěma lety založily v Hnutí DUHA knižní klub. Jakou knihu byste čtenářům a čtenářkám doporučila?

Jsem ráda, že se ptáš, protože letos čtu hodně a mám z toho velkou radost. Například na jaře jsem se zpožděním zhltnula oba zatím vydané díly *Šikmého kostela* od Karin Lednické a těším se na ten závěrečný. A určitě tě bude zajímat, že nyní čtu knihu autorky, kterou máš v oblíbené společnosti s naší Sofií: nedávno vydané prózy od Tove Janssonové *Dcera sochaře a Fair play*.

### Fair play jsem ještě nečetla. Díky za tip i příjemný rozhovor.

Pomozte nám chránit vzácná místa. Aby si každý z nás měl kde odpočinout. Zapojte se s Hnutím DUHA do pomoci české krajině.



## Darujte na Týdny pro krajinu

Letos s našimi dobrovolníky vyrazíme na Šumavu, do Města Albrechtic, na Králický Sněžník, na Hanou, do Bruntálu, do Radějova, na Osoblažsko, na farmu U Hrušků a do Doubravského Dvora.

Staňte se dárce a podpořte naši práci v terénu finanční podporou.

V místech, kde působíme, potřebujeme zajistit zázemí pro dobrovolníky, nářadí nebo lékárničky. Důležitá je i práce koordinátorů, kteří se starají o hladký průběh akcí.

**Náklady na jeden dobrovolnický týden čítají cca 100 000 Kč.**

V případě jakýchkoli dotazů se neváhejte obrátit na e-mailovou adresu [pratele@hnutiduha.cz](mailto:pratele@hnutiduha.cz).

Máme za sebou 24 úspěšných ročníků.

Domov pro zvířata a krajinu s námi obnovilo 2 355 dobrovolníků.

Pro hnízda ptáků a ráj pro lumpárny jsme vysadili 214 353 stromů.

Aby tolik potřebná voda zůstala v krajině, vytvořili jsme 648 hrází v rašeliništích.

Pro více informací navštivte [tydnyprokrajinu.hnutiduha.cz](http://tydnyprokrajinu.hnutiduha.cz). Sledujte #tydnyprokrajinu.

# Zachraň s námi naše lesy!



Směs pro les je malý balíček, který dokáže velké věci. Obsahuje množství nápadů, jak si užít čas v lese a zároveň mu pomoci. Co v něm najdete? 32 karet s kreativními lesními aktivitami a hrami, stopovacího průvodce a pexeso stromů.

[www.smesproles.cz](http://www.smesproles.cz)



Výnos z nákupu na [smesproles.cz](http://smesproles.cz) putuje na kampaň Zachraňme lesy.